

Projekt: Biologická regulácia komárov v slovensko-rakúskom prihraničnom území

Partnerov na oboch stranách riek Moravy a Dunaja spája spoločný problém – pravidelné záplavy v nivách riek a s nimi súvisiace premnoženia tzv. záplavových komárov. Rovnako na Slovensku ako v Rakúsku premnožené komáre znižujú kvalitu života obyvateľov, môžu predstavovať zdravotné riziká a spôsobujú ekonomické straty, najmä v dôsledku obmedzenia rekreačných, turistických a kultúrnych aktivít. Doposiaľ však obidve strany riešili tento problém odlišnými spôsobmi s odlišnou mierou efektivity a s dramaticky odlišnými dopadmi na životné prostredie. Na Slovensku sa naďalej na základe výnimiek využívajú insekticídne chemické postreky, ktoré prinášajú zdravotné riziká, môžu mať vplyv na endokrinný systém, na plodnosť ľudí a karcinogénne účinky. Navyše, sú neselektívne, toxické pre vodné živočíchy a negatívne ovplyvňujú potravný reťazec vtáctva a iných organizmov. Naopak na rakúskej strane združenie 9 obcí v povodí rieky Dyje, Moravy a Dunaja – Verein Biologische Gelsenregulierung entlang Thaya und March – od r. 2012 úspešne vykonáva tzv. biologickú reguláciu komárov s využitím biologickej larvicídnej látky Bti (*Bacillus thuringiensis israelensis*). Táto látka je environmentálne bezpečná, špecificky účinná na cieľový druh a vo svete sa aktuálne používa ako štandardná prax. Na slovenskej strane (hl. mesto Bratislava, BSK) sa Bti začalo aplikovať v rokoch 2019 a 2020, počas ktorých došlo k niekoľkým premnoženiam komárov. Obyvatelia, mestské časti a obce sa však napriek opakovaným aplikáciám sťažovali na neznesiteľné množstvá komárov, čo poukazuje na nedostatočne rozvinutý systém biologickej regulácie komárov. Spoločným záujmom slovenských a rakúskych partnerov projektu je, aby bola biologická regulácia komárov úspešná v celom prihraničnom regióne pri riekach Morava a Dunaj, pretože premnoženie na jednej strane hranice mári efektívnosť zásahov na druhej strane. Navyše, chemické postreky na slovenskej strane majú negatívny vplyv na zdieľané rakúske a slovenské prírodné bohatstvo – vodu, pôdu, faunu a flóru, biodiverzitu – a zdravie obyvateľov prihraničných regiónov. Cezhraničná efektívnosť biologickej regulácie komárov je podmienená harmonizáciou metodiky a následným koordinovaným postupom pri jej implementácii v praxi. S ohľadom na uvedené je **celkovým cieľom projektu posilniť ochranu biodiverzity v slovensko-rakúskom prihraničnom území prostredníctvom regionálnej a cezhraničnej harmonizácie a koordinácie postupov biologickej regulácie komárov**. Projekt je založený na transfere expertízy z rakúskej strany a budovaní kapacít slovenskej strany, ale zároveň na intenzívnej, praktickej spolupráci partnerov v teréne, ktorá povedie k vytvoreniu udržateľnej spolupráce siete vedcov a odborníkov. V spolupráci s MŽP SR, ktoré projektu vyjadriло svoju podporu, budú slovenskí partneri presadzovať aj zmenu legislatívno-technického rámca vykonávania biologickej regulácie komárov a rozšírenie postupov biologickej regulácie komárov na celé územie SR. **Ako vyplýva z uvedeného, ciele a výstupy projektu sú plne v súlade s cieľmi programu spolupráce Interreg V-A Slovensko Rakúsko (prioritná os 2, zachovať biodiverzitu a prispieť k stabilite ekosystémov) a majú charakter modelového, replikovateľného príkladu.**

Úlohou tímu z Univerzity Komenského, ktorý pôsobí na Katedre ekológie PriFUK v Bratislave je:

1. Vykonať kompletne mapovanie liahnísk v celom regióne v okolí riek Moravy a Dunaja, čo je podmienkou efektívnosti biologickej regulácie na celom území.

2. Spolupracovať s projektovými partnermi na vyškolení siete dobrovoľníkov na slovenskej strane
3. Vykonávať a koordinovať kontinuálny a harmonizovaný celosezónny monitoring liahnísk na celom slovenskom území s cieľom plánovať zásahy a zároveň overovať ich účinnosť.
4. Vykonávať kontinuálny a harmonizovaný celosezónny monitoring imág komárov na celom slovenskom území, na základe ktorého je možné stanoviť množstvo imág. Získať údaje o druhovom zložení spoločenstva imág komárov a určiť zdroje komárov, teda či ide o tzv. záplavové komáre alebo o tzv. domové komáre.
5. Spolu s projektovými partnermi získavať podporu obyvateľstva pre environmentálne zodpovedné spôsoby regulácie komárov, edukovať verejnosť o biologickej metóde regulácie komárov a o spôsoboch, ako eliminovať liahniská v blízkosti ľudských obydí.
7. Monitorovať invázne druhy komárov, ktoré sú zároveň potenciálnymi vektormi viacerých patogénov nebezpečných pre človeka a zvieratá.
6. Vykonávať monitoring komármi prenášaných patogénov a výsledky tejto kontroly poskytovať príslušným štátnym orgánom a obyvateľstvu.